

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIEŠ VALSTYBINIO SOCIALINIO DRAUDIMO FONDO VALDYBOS UTENOS SKYRIŲ, VALSTYBINIO SOCIALINIO DRAUDIMO FONDO VALDYBĄ PRIE SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTERIJOS

2019 m. rugpjūčio 28 d. Nr. 4D-2019/1-7
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius 2019 m. sausio 3 d. gavo X (toliau vadinama – Pareiškėjas) skundą dėl Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Utenos skyriaus (toliau vadinama – VSDFV Utenos skyrius) ir Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau vadinama ir - VSDFV) pareigūnų veiksmų (neveikimo), susijusių su Pareiškėjo kreipimusi registracija, jų nagrinėjimu, priimtais sprendimais dėl senatvės pensijos bei pareigūnų ir karių valstybinės pensijos apskaičiavimo, išmokėjimo ir Pareiškėjui pateiktu prašymu grąžinti jam išmokėtą pensijos permoką.

2. Pareiškėjas skunde, be kitų aplinkybių, nurodo:

2.1. „Aš priverstas kreiptis į Jus, kad būtų apgintos mano teisė į gerą viešąjį administravimą VSDFV Utenos skyriuje, VSDFV ir socialinės apsaugos ir darbo ministerijoje, kuriose pasigedau, nes jose nebuvo užtikrinanti mano pensininko teises ir interesai ir jos nevykdo pareigų tinkamai tarnauti pensijų gavėjams, o tik diskriminuoti mane“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta).

2.2. „Aš kreipiuosi į VSDFV Utenos skyrių ir VSDFV bei ministeriją telefonu ir raštu su prašymais ir skundais dėl skolos, nepriemokos ir permokos ir gavimo sprendimų dėl mokamos pensijos dydžio ir jų pateikimo man. Aš negavau iš minėtų institucijų, kad mano prašymai ir skundai yra užregistruoti, ir taip buvo pažeistas viešojo administravimo įstatymo nuostatų reikalavimai ir tai padarė šių institucijų tarnautojai.“

2.3. „Patvirtinimu tai pridedu, kad 2018-10-26 aš gavau raštišką pranešimą iš VSDFV Vilniaus skyriaus, kad man senatvės pensija yra perskaičiuota ir [...] buvo apskaičiuotas mokamos pensijos dydis – 481,47 Eur ir buvo neišmokėta 105,36 Eur, ir tai sudaro nepriemoką, kuri nebuvo išmokėta ir aš negavau iš minėto skyriaus.“

2.4. „Tiesa, aš iš VSDFV Vilniaus skyriaus esu gavęs sprendimą be mėnesio ir dienos bei neesant numerio, kad mano pensijos dydis yra nustatytas 481,47 Eur. Minėtas sprendimas yra nepasirašytas vyr. spec. Jolitos Borotinskienės ir taip buvo pažeistas elektroninio parašo įstatymo nuostatos.“

2.5. „Nebuvo gautas sprendimas VSDFV Utenos skyriaus ir šis skyrius nenori vykdyti savo pareigų [...]“

2.6. „2018-11-12 VSDFV Utenos skyrius raštu pranešė man, kad 2018-08 mėn. buvo perskaičiuota senatvės pensija [...]. VSDFV Utenos skyrius 2018-11-08 sprendimu ir nustatė, kad [...] nuo 2018-01-01 iki 2018-08-31 buvo permokėta 105,36 Eur.“

2.7. „VSDFV Vilniaus skyrius teigia, kad yra neišmokėta 105,36 Eur nepriemoka, o VSDFV Utenos skyrius teigia, kad neva VSDFV Vilniaus skyrius permokėjo, nors raštiškai pranešime neteigia to.“

2.8. „2018-11-20 aš kreipiausi su skundu į VSDFV ir savo skunde nurodžiau, kad yra kalti tarnautojai ir jie turi būti patraukti drausminėn atsakomybėn ir yra neaiškus VSDFV Utenos skyriaus sprendimas, ir prašau jo pateikti sprendimus dėl dydžio išmokamų pensijų [...], tačiau nei šie skyriai ir VSDFV nieko nepadarė, o tik biurokратиškai atsirasė man [...], pažeisdami Viešojo administravimo įstatymo nuostatas, nes nebuvo [...] tinkamai raštiškai pranešta man, kad skundas buvo užregistruotas, ir nebuvo išnagrinėta [...] per 20 dienų ir tai yra šiurkštus įstatymo nuostatų pažeidimas [...]“.

3. Kartu su skundu Pareiškėjas pateikė šiuos dokumentus (kopijas):

3.1. VSDFV Vilniaus skyriaus pranešimą apie senatvės pensijos perskaičiavimą, kuriame, be kita ko, nurodoma, kad atlikus skaičiavimus nustatyta 105,36 Eur nepriemoka už 2018-01-01–2018-08-31 laikotarpį;

3.2. VSDFV Utenos skyriaus 2018-11-08 sprendimą Nr. (10.16)VPE_SP8-596 (toliau vadinama ir – Sprendimas), kuriame, be kita ko, nurodoma, kad per 2018-01-01–2018-08-31 laikotarpį susidarė 105,36 Eur pareigūnų ir karių valstybinės pensijos permoka;

3.3. VSDFV 2018-12-20 raštą Nr. (6.5)I-7736, kuriuo pateiktas atsakymas į Pareiškėjo 2018-11-20 skundą. Šiuo raštu, be kita ko, paaiškintos permokos susidarymo priežastys ir tai, kad „Nei Fondo valdybos Utenos skyriaus 2018 m. lapkričio 8 d. sprendimas Nr. (10.16)VPE_SP8-596, kuriuo nustatyta pareigūnų pensijos permoka, nei šio skyriaus 2018-11-12 raštas Nr. (10.16)R3-32080, kuriuo *prašoma esant galimybei* gražinti pareigūnų pensijos permoką, nėra privalomo pobūdžio ir *nesukelia Jums [Pareiškėjui] jokių materialinių teisinių pasekmių*“;

3.4. VSDFV Utenos skyriui adresuotą 2018 m. gruodžio 10 d. prašymą dėl nusavintos pareigūnų ir karių pensijos dalies gražinimo;

3.5. VSDFV Utenos skyriaus 2018 m. lapkričio 12 d. raštą Nr. (10.16) R3-32080, kuriame, be kitų aplinkybių, nurodoma:

3.5.1. „2018 m. rugsėjo mėn. Jums perskaičiuota socialinio draudimo senatvės pensija nuo 2018-01-01 ir rugsėjo mėn. kartu su pensija išmokėta 105,36 Eur dydžio senatvės pensijos nepriemoka už laikotarpį nuo 2018-01-01 iki 2018-08-31“;

3.5.2. „Perskaičiavus senatvės pensiją, laikotarpiu nuo 2018-01-01 iki 2018-08-31 Jūsų gautos valstybinės pensijos ir senatvės pensijos bendra suma viršijo nustatytą valstybinių pensijų dydžio apribojimą. Tuo pagrindu Fondo valdybos Utenos skyrius perskaičiavo Jums mokėtos valstybinės pensijos dydį ir 2018 m. lapkričio 8 d. sprendimu Nr. (10.16) VPEJSP8-596 „Dėl X pareigūnų ir karių valstybinės pensijos permokos nustatymo“ nustatė, kad laikotarpiu nuo 2018-01-01 iki 2018-08-31 permokėta 105,36 Eur pareigūnų ir karių valstybinės pensijos“;

3.5.3. „Remiantis tuo, kas išdėstyta, Jums permokėtą pareigūnų ir karių valstybinės pensijos sumą 105,36 Eur prašome gražinti iki 2018 m. gruodžio 31 d. geruoju.“

4. Pareiškėjas Seimo kontrolieriaus prašo:

„1. Pripažinti mano skundą pagrįstu dėl biurokratizmo [...], nagrinėjant mano prašymus ir skundus. 2. Taikyti atitinkamas nuobaudas už Viešojo administravimo įstatymo nuostatų pažeidimus. 3. Įpareigoti VSDFV [...], kad ateityje piliečių prašymai ir skundai telefonu ir raštu būtų tinkamai registruoti ir rašoma piliečiams apie jų įregistravimą bei jie būtų išnagrinėta 20 dienų ir atsakomi į visus klausimus, nurodytus prašymuose ir skunduose.“

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

5. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19, 20 straipsniais, Seimo kontrolierius dėl Pareiškėjo skunde nurodytų aplinkybių kreipėsi į VSDFV.

6. VSDFV (2019-04-11 raštas Nr. (6.11)I-2505) pateikė paaiškinimus (ir tai pagrindžiančių dokumentų kopijas).

7. Iš VSDFV pateiktų dokumentų nustatyta:

7.1. Pareiškėjo 2018 m. lapkričio 20 d. skundas (toliau vadinama ir – 2018-11-20 Skundas) dėl galimai netinkamų VSDFV Utenos skyriaus pareigūnų veiksmų (neveikimo) VSDFV gautas 2018-11-22 (registracijos Nr. GP-2590);

7.2. pažyma Nr. (5.48)IP-414 apie priimtus dokumentus surašyta 2018-11-26 ir pateikta klaidingu el. paštu <...> [Pareiškėjo el. pašto adresas <...>], todėl Pareiškėjas pažymos negavo. Ši aplinkybė nustatyta nagrinėjant Pareiškėjo 2019-01-01 skundą. VSDFV 2019-02-07 raštu Nr. (6.5)I-850 Pareiškėjo buvo atsiprašyta dėl šios klaidos;

7.3. Pareiškėjo 2018-11-20 Skundas VSDFV buvo nagrinėjamas iš esmės ir pateiktas sprendimas (VSDFV 2018-12-20 raštas Nr. (6.5)I-7736). Sprendimas Pareiškėjui išsiųstas registruotu laišku (2018-12-20 raštas Nr. (6.5)I-7735). Šiuo sprendimu buvo atsakyta į visus Pareiškėjo keliamus klausimus, sprendimas priimtas ir išsiųstas per teisės aktuose nustatytą 20 darbo dienų terminą. Šiuo sprendimu Pareiškėjas informuotas, kokiais teisės aktais vadovaujantis ir kaip buvo apskaičiuotas jo senatvės bei pareigūnų ir karių valstybinės pensijos (toliau vadinama ir – pareigūnų pensija) dydis, taip pat ir apie tai, kad VSDFV Utenos skyriaus prašymas grąžinti pareigūnų pensijos permoką (VSDFV Utenos skyriaus 2018-11-12 raštas Nr. (10.16)R3-32080) nėra privalomojo pobūdžio ir nesukelia Pareiškėjui jokių teisinių pasekmių, t. y., nesutikus grąžinti permoką, ji nebus iš jo išieškoma teismo tvarka.

2018-12-20 rašte nurodyta VSDFV Utenos skyriaus ir VSDFV sprendimų apskundimo tvarka (sprendimai galėjo būti per 1 mėnesį apskūsti Regionų apygardos administraciniam teismui arba Vilniaus apygardos administraciniam teismui);

7.4. VSDFV Utenos skyrius į Pareiškėjo 2018-12-15 prašymą atsakė 2019-01-08 raštu Nr. (10.34)DV_S-656, kuriuo paaiškino dėl neišmokėtos (sumažintos) pareigūnų ir karių valstybinės pensijos sumos kompensavimo galimybių.

8. VSDFV taip pat paaiškino (2019-04-11 raštas Nr. (6.11)I-2505):

8.1. Pareiškėjui pagal nuo 2018-01-01 įsigaliojusios naujos redakcijos Socialinio draudimo pensijų įstatymo nuostatas socialinio draudimo senatvės pensija buvo perskaičiuota ir pradėta mokėti 2018 m. rugsėjį, išmokant pensijos nepriemoką už 2018 m. sausio–rugspjūčio mėnesius, vadovaujantis 2016-06-29 Lietuvos Respublikos valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo Nr. I-549 pakeitimo įstatymo Nr. XII-2512 3 straipsnio 5 dalimi;

8.2. VSDFV Vilniaus skyriui priėmus sprendimą dėl socialinio draudimo senatvės pensijos perskaičiavimo nuo 2018-01-01 ir rugsėjo mėnesį išmokėjus susidariusią pensijos nepriemoką už 2018-01-01–2018-08-31 laikotarpį, VSDFV Utenos skyrius 2018 m. spalio mėnesį perskaičiavo Pareiškėjo pareigūnų pensijos dydį nuo 2018-09-01 (šios pensijos mokamos už praėjusį mėnesį) ir nustatė, kad per 2018-01-01–2018-08-31 laikotarpį susidarė 105,36 Eur pareigūnų pensijos permoka;

8.3. Pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatyme nenumatyta galimybė išieškoti iš pareigūnų pensijos gavėjo pareigūnų pensijos permoką, susidariusią dėl to, kad buvo perskaičiuotas ir / arba padidėjo socialinio draudimo senatvės pensijos dydis už praėjusį laikotarpį (dėl Valstybinių pensijų įstatymo 3 straipsnio 3 dalyje nustatyto pensijos (1,5 VDU) dydžio ribojimo, kurį taiko valstybinę pensiją mokanti institucija), todėl iš socialinio draudimo senatvės pensijos nepriemokos

išieškoti susidariusią pareigūnų pensijos permoką VSDFV Utenos skyrius neturėjo teisinio pagrindo;

8.4. VSDFV 2016 metais kreipėsi į Socialinės apsaugos ir darbo ministeriją su siūlymu inicijuoti Valstybinių pensijų įstatymo 3 straipsnio 4 dalies pataisą, papildant ją nuostata, suteikiančia „teisę ne ginčo tvarka išieškoti pareigūnų pensijos permokas, susidariusias dėl valstybinės pensijos gavėjui paskirtos socialinio draudimo pensijos dydžio pasikeitimo už praėjusį laikotarpį, pensiją mokančios institucijos vadovo sprendimu iš bet kurios gavėjui mokamos išmokos“. Valstybinių pensijų įstatymas iki šiol nėra pakeistas;

8.5. VSDFV Vilniaus skyriaus sprendimo, kuriuo Pareiškėjui senatvės pensijos dydis perskaičiuotas nuo 2018-01-01, data ir numeris nurodyti atskirame lape (metaduomenų lentelėje), kuris jam buvo išsiųstas kartu su sprendimo nuorašu, todėl Pareiškėjo teiginiai, kad VSDFV Vilniaus skyriaus sprendimas yra nepasirašytas „ir taip buvo pažeistos elektroninio parašo įstatymo nuostatos“, yra nepagrįsti;

8.6. teiginys, kad VSDFV Vilniaus skyrius Pareiškėjui neišmokėjo 105,36 Eur nepriemokos, yra nepagrįstas, kadangi nepriemoka išmokėta 2018 m. rugsėjo mėnesį;

8.7. Pareiškėjo 2018-12-10 arba 2018-12-20 prašymų VSDFV Utenos skyrius nėra gavęs;

8.8. VSDFV Utenos skyrius į Pareiškėjo 2018-12-15 prašymą atsakė 2019-01-08 raštu Nr. (10.34)DV_S-656, nepažeisdamas nustatyto 20 darbo dienų termino atsakymui pateikti.

Skundo tyrimui reikšmingi teisės aktai, teismų praktika

9. Lietuvos Respublikos įstatymai ir kiti teisės aktai, teismų praktika:

9.1. *Seimo kontrolierių įstatyme* nustatyta:

2 straipsnio 1 dalis – „1. Biurokratizmas – tokia pareigūno veika, kai vietoj reikalų sprendimo iš esmės laikomasi nereikalingų ar išgalvotų formalumų, nepagrįstai atsisakoma spręsti pareigūno kompetencijai priklausančius klausimus, vilkinama priimti sprendimus ar atlikti savo pareigas bei kitaip blogai ar netinkamai valdoma (atsisakoma informuoti asmenį apie jo teises, sąmoningai pateikiamas klaidinantis ar netinkamas patarimas ir t. t.). Biurokratizmu taip pat laikomas toks pareigūnų darbas, kai nevykdomi arba blogai vykdomi įstatymai ar kiti teisės aktai“;

12 straipsnio 1 dalis – „1. Seimo kontrolieriai tiria pareiškėjų skundus dėl pareigūnų piktnaudžiavimo, biurokratizmo ar kitaip pažeidžiamų žmogaus teisių ir laisvių viešojo administravimo srityje“;

22 straipsnio 1 dalis – „1. Seimo kontrolierius, atlikęs tyrimą, priima sprendimą: [...] 2) atmesti skundą“;

9.2. *Viešojo administravimo įstatyme* nustatyta:

3 straipsnis – „Viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi šiais principais: 1) įstatymo viršenybės. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektų įgaliojimai atlikti viešąjį administravimą turi būti nustatyti teisės aktuose, o veikla turi atitikti šiame įstatyme išdėstytus teisinius pagrindus. Administraciniai aktai, susiję su asmenų teisių ir pareigų įgyvendinimu, visais atvejais turi būti pagrįsti įstatymais; 2) objektyvumo. Šis principas reiškia, kad administracinio sprendimo priėmimas ir kiti oficialūs viešojo administravimo subjekto veiksmai turi būti nešališki ir objektyvūs; 3) proporcingumo. Šis principas reiškia, kad administracinio sprendimo mastas ir jo įgyvendinimo priemonės turi atitikti būtinus ir pagrįstus administravimo tikslus; 4) nepiktnaudžiavimo valdžia. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektams draudžiama atlikti viešojo administravimo funkcijas neturint šio įstatymo nustatyta tvarka suteiktų viešojo administravimo įgaliojimų arba priimti administracinius sprendimus, siekiant kitų, negu įstatymų ar kitų norminių teisės aktų nustatyta, tikslų; [...] 11) atsakomybės už priimtus sprendimus. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektas, priimdamas administracinius sprendimus, turi prisiimti atsakomybę už priimtų administracinių sprendimų sukeltus padarinius; [...] 13) išsamumo. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektas į prašymą ar skundą turi atsakyti aiškiai ir argumentuotai, nurodydamas visas prašymo ar skundo

nagrinėjimui įtakos turėjusias aplinkybes ir konkrečias teisės aktų nuostatas, kuriomis rėmėsi vertindamas prašymo ar skundo turinį“;

14 straipsnio 1 dalis – „1. Prašymų ir skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo viešojo administravimo subjektuose taisyklės tvirtina Vyriausybė“;

14 straipsnio 3 dalis – „3. Skundai dėl viešojo administravimo subjekto veiksmų, neveikimo ar administracinių sprendimų nagrinėjami šio įstatymo trečiajame skirsnyje nustatyta tvarka.“

9.3. Administracinių bylų teisenos įstatyme nustatyta:

3 straipsnio 1 dalis – „1. Administracinis teismas sprendžia viešojo administravimo srities ginčus“;

17 straipsnio 1 dalis – „1. Administraciniai teismai sprendžia bylas dėl: 1) valstybinio administravimo subjektų priimtų teisės aktų ir veiksmų (neveikimo) teisėtumo, taip pat dėl šių subjektų vilkinimo atlikti jų kompetencijai priskirtus veiksmus (toliau – vilkinimas atlikti veiksmus); [...]“;

26 straipsnio 1 dalis – „1. Prieš kreipiantis į administracinį teismą, viešojo administravimo subjektų priimti individualūs teisės aktai arba veiksmai (neveikimas) ar vilkinimas atlikti veiksmus gali būti, o įstatymų nustatytais atvejais – turi būti ginčijami kreipiantis į išankstinio ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka instituciją“;

27 straipsnio 1 dalis – „1. Jeigu įstatymai nenustato kitaip, administracinius ginčus ne teismo tvarka nagrinėja Lietuvos administracinių ginčų komisija ir jos teritoriniai padaliniai.“

9.4. Asmenų prašymų nagrinėjimo ir jų aptarnavimo Valstybinio socialinio draudimo fondo administravimo įstaigoje taisyklėse (toliau – Taisyklės), patvirtintose Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos 2014 m. rugsėjo 11 d. įsakymu Nr. V-555 (nauja redakcija, galiojanti nuo 2016-07-08), nustatyta:

50 punktas – „Priėmus prašymą, asmens pageidavimu įteikiamas, o jeigu prašymas gautas paštu arba elektroniniais ryšiais, asmens pageidavimu per 3 darbo dienas nuo prašymo užregistravimo Fondo administravimo įstaigoje išsiunčiama (pateikiama) Vyriausybės patvirtintų asmenų aptarnavimo taisyklių priede nustatytos formos pažyma apie priimtus dokumentus. Pažyma apie priimtus dokumentus siunčiama (pateikiama), vadovaujantis Taisyklių nuostatomis, reglamentuojančiomis atsakymų į prašymus (sprendimų) siuntimą (pateikimą)“;

59 punktas – „Asmenų prašymai, išskyrus asmenų prašymus, į kuriuos, nepažeidžiant asmens, kuris kreipiasi, kitų asmenų ar institucijos interesų, galima atsakyti tuoj pat, turi būti išnagrinėjami per 20 darbo dienų nuo jų užregistravimo Fondo administravimo įstaigoje, jeigu specialūs teisės aktai nenustato kitokių prašymų nagrinėjimo terminų“;

73 punktas – „Jei specialiosios teisės normos nenumato kitaip, Fondo administravimo įstaigų atsakymai (sprendimai), veiksmai ar neveikimas gali būti skundžiami šia tvarka: 73.1. Fondo valdybos: 73.1.1. atsakymai į prašymą (sprendimai, išskyrus nurodytus šių Taisyklių 73.1.2 papunktyje) gali būti skundžiami per 1 mėnesį nuo atsakymo įteikimo asmeniui dienos, o atsakymo nepateikimas per numatytą terminą, neveikimas (vilkinimas atlikti veiksmus) gali būti skundžiamas per 2 mėnesius nuo dienos, kai baigiasi įstatymo ar kito teisės akto nustatytas klausimo išsprendimo laikas, Lietuvos administracinių ginčų komisijai arba Vilniaus apygardos administraciniam teismui Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo (toliau – ABTĮ) nustatyta tvarka; 73.1.2. sprendimai, priimti jos, kaip privalomos išankstinio ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka institucijos, vadovaujantis Išankstinio ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka taisyklėmis, gali būti skundžiami ABTĮ nustatyta tvarka atitinkamam apygardos administraciniam teismui per vieną mėnesį nuo sprendimo gavimo dienos, o jei Fondo valdyba nustatytu laiku skundo neišnagrinėja – per 2 mėnesius nuo dienos, iki kurios turėjo būti priimtas sprendimas; 73.2. kitų Fondo administravimo įstaigų sprendimai, veiksmai (neveikimas) gali būti skundžiami Fondo valdybai, kaip privalomai išankstinio ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka institucijai: 73.2.1. sprendimai (išskyrus šių Taisyklių 73.2.2 ir 73.2.3 papunkčiuose nurodytus sprendimus) ir veiksmai (neveikimas) – per 20 darbo dienų nuo tos dienos, kurią suinteresuotas

asmuo sužinojo arba turėjo sužinoti apie skundžiamo veiksmo atlikimą (neatlikimą) ar sprendimo priėmimą, 73.2.2. sprendimai pensijų, kompensacijų už ypatingas darbo sąlygas, rentų ir kompensacinių išmokų teatrų ir koncertinių įstaigų kūrybiniais darbuotojams skyrimo ir (ar) mokėjimo klausimais – per 6 mėnesius nuo tos dienos, kurią suinteresuotas asmuo sužinojo arba turėjo sužinoti apie skundžiamo sprendimo priėmimą; 73.2.3. sprendimai dėl teisės gauti išankstinę senatvės pensiją – per mėnesį nuo sprendimo priėmimo. 73.2.4. skundai dėl nepriimto sprendimo – per 20 darbo dienų nuo tos dienos, kurią baigėsi sprendimui priimti nustatytas terminas“;

75 punktas – „Atsakyme, kuriame nurodomos atsisakymo suteikti prašomą paslaugą, informaciją, priimti administracinį sprendimą priežastys, arba Fondo administravimo įstaigos siunčiamame pranešime apie asmens prašymo nenagrinėjimo priežastis nurodoma tiksli atsakymo apskundimo tvarka ir institucijos (-ų), kuriai (-ioms) gali būti paduotas skundas, pavadinimas (-ai) ir adresas (-ai), taip pat terminas (-ai), per kurį (-iuos) gali būti pateiktas skundas.“

9.5. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo (toliau vadinama ir – LVAT) 2014 m. kovo 27 d. nutartyje, priimtoje administracinėje byloje Nr. A502-727/2014, 2015 m. liepos 31 d. nutartyje, priimtoje administracinėje byloje Nr. A-1547-502/2015, 2012 m. sausio 26 d. nutartyje, priimtoje administracinėje byloje Nr. A858-257/2012, be kita ko, nurodyta:

„[...] viešojoje teisėje taikomi įstatymo viršenybės ir teisinio apibrėžtumo principai lemia tai, kad visi viešojo administravimo subjektai turi tik tokius įgaliojimus, kurie jiems suteikti konkrečiomis teisės aktų normomis, ir svarbu, kad institucijos, vykdydamos įstatymais joms priskirtą veiklą, veiktų tik taip, kaip numato teisės aktai [...].“

9.6. LVAT 2014 m. gegužės 14 d. nutartyje, priimtoje administracinėje byloje Nr. A261-706/2014 (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 27, 2014, 66–84 p.), nurodyta:

„[...] Viešojo administravimo subjektų veikla turi atitikti teisės aktų reikalavimus, jų priimti sprendimai turi būti pagrįsti teisės normomis, o sprendimų turinys atitikti teisės normų reikalavimus.“

9.7. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2014 m. kovo 4 d. nutartyje administracinėje byloje Nr. A-385/2014, taip pat 2017 m. balandžio 10 d. nutartyje administracinėje byloje Nr. eA-322-552/2017, nurodyta:

„Valdžios institucijos, siekdamos įgyvendinti gero viešojo administravimo principą, užtikrinti žmogaus teisių ir laisvių bei privataus asmens, kaip silpnesnės santykio su viešąja administracija šalies, apsaugą, privalo bet kurioje situacijoje vadovautis fundamentaliais protingumo, teisingumo, sąžiningumo principais, o sprendimų priėmimo metu atsižvelgti į susiklosčiusių faktinių aplinkybių visumą“.

9.8. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas „Dėl kai kurių teisės aktų, kuriais reguliuojami valstybės tarnybos ir su ja susiję santykiai, atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir įstatymams“.

Tyrimo išvados

10. Pareiškėjas skundu kreipėsi į Seimo kontrolierių dėl VSDFV Utenos skyriaus ir VSDFV pareigūnų veiksmų (neveikimo), susijusių su jo skundų registracija VSDFV ir jo padalinio Utenos skyriuje, pažymos apie priimtus dokumentus nepateikimu, taip pat dėl skundų nagrinėjimo terminų pažeidimo, atsakymų į visus klausimus (dėl senatvės pensijos bei pareigūnų ir karių valstybinės pensijos dydžio apskaičiavimo, išmokėjimo ir Pareiškėjui adresuoto prašymo grąžinti permoką), nurodytus prašymuose ir skunduose, nepateikimo.

11. Pažymėtina, kad Seimo kontrolieriai nėra įgalioti vertinti administracinių aktų (administracinių sprendimų) teisėtumo ir pagrįstumo, spręsti ginčų dėl teisės viešojo administravimo srityje (pažymos 9.1 punktas), todėl skundo aplinkybės, susijusios su VSDFV padalinių (Utenos ir Vilniaus skyrių) priimtais sprendimais (administraciniais aktais (pažymos 3.1,

3.2 punktai) dėl Pareiškėjo senatvės pensijos bei pareigūnų pensijos apskaičiavimo, išmokėjimo ir prašymo grąžinti permoką, nevertinamos.

Tiriamos skunde nurodytos aplinkybės dėl skundų (prašymų) registracijos, pažymų apie gautus dokumentus (ne)pateikimo, atsakymo į skundą (prašymą) (ne)pateikimo nustatytu terminu, galimai neišsamių atsakymų.

12. Iš tyrimo metu Seimo kontrolieriui pateiktų dokumentų (paaiškinimų) nustatytos šios faktinės aplinkybės (pažymos 7, 8 punktai):

12.1. VSDFV Vilniaus skyrius pranešė Pareiškėjui apie senatvės pensijos perskaičiavimą ir apie tai, kad už 2018-01-01–2018-08-31 laikotarpį nustatyta 105,36 Eur nepriemoka; VSDFV Vilniaus skyrius nepriemoką Pareiškėjui išmokėjo 2018 m. rugsėjo mėnesį;

12.2. VSDFV Utenos skyrius Sprendimu nustatė, kad nuo 2018-01-01 iki 2018-08-31 Pareiškėjui susidarė 105,36 Eur pareigūnų pensijos permoka;

12.3. VSDFV Utenos skyrius paprašė Pareiškėjo grąžinti pareigūnų pensijos permoką (VSDFV Utenos skyriaus 2018-11-12 raštas Nr. (10.16)R3-32080);

12.4. VSDFV 2018-11-22 gavo Pareiškėjo 2018-11-20 skundą (VSDFV reg. Nr. GP-2590) (2018-11-20 Skundas);

12.5. pažyma Nr. (5.48)IP-414 apie priimtus dokumentus buvo surašyta 2018-11-26 ir pateikta klaidingu el. paštu <...> [Pareiškėjo el. pašto adresas <...>], todėl Pareiškėjas pažymos apie priimtus dokumentus negavo. Ši aplinkybė nustatyta nagrinėjant Pareiškėjo 2019-01-01 skundą. Dėl šios klaidos Pareiškėjo buvo atsiprašyta VSDFV 2019-02-07 raštu Nr. (6.5)I-850;

12.6. VSDFV 2018-12-20 raštu Nr. (6.5)I-7736) (administracinis sprendimas) atsakyta į Pareiškėjo 2018-11-20 Skundą. Sprendimu atsakyta į visus Pareiškėjo keliamus klausimus, sprendimas priimtas ir išsiųstas per teisės aktuose nustatytą 20 darbo dienų terminą (pažymos 9.4 punktas). Šiuo sprendimu Pareiškėjas informuotas, kokiais teisės aktais vadovaujantis ir kaip buvo apskaičiuotas jo senatvės bei pareigūnų ir karių valstybinės pensijos dydis, ir apie tai, kad VSDFV Utenos skyriaus prašymas grąžinti pareigūnų pensijos permoką (VSDFV Utenos skyriaus 2018-11-12 raštas Nr. (10.16)R3-32080) nėra privalomojo pobūdžio ir nesukelia Pareiškėjui jokių teisinių pasekmių, t. y., nesutikus grąžinti permokos, ji nebus iš jo išieškoma teismo tvarka. Sprendime buvo nurodyta VSDFV Utenos skyriaus ir VSDFV sprendimų apskundimo tvarka (sprendimai galėjo būti per 1 mėnesį apskusti Regionų apygardos administraciniam teismui arba Vilniaus apygardos administraciniam teismui);

12.7. VSDFV Utenos skyrius į Pareiškėjo 2018-12-15 prašymą atsakė 2019-01-08 raštu Nr. (10.34)DV_S-656, nepažeisdamas nustatyto 20 darbo dienų termino atsakymui pateikti. Šiuo raštu asmeniui buvo išsamiai paaiškinta dėl neišmokėtos (sumažintos) pareigūnų ir karių valstybinės pensijos sumos kompensavimo galimybių;

12.8. Pareiškėjo 2018-12-10 arba 2018-12-20 prašymų VSDFV Utenos skyrius nėra gavęs;

12.9. VSDFV Vilniaus skyriui priėmus sprendimą dėl socialinio draudimo senatvės pensijos perskaičiavimo nuo 2018-01-01 ir rugsėjo mėnesį išmokėjus susidariusią pensijos nepriemoką už 2018-01-01–2018-08-31 laikotarpį, VSDFV Utenos skyrius 2018 m. spalio mėnesį nuo 2018-09-01 perskaičiavo Pareiškėjo pareigūnų pensijos dydį (šios pensijos mokamos už praėjusį mėnesį) ir nustatė 2018-01-01–2018-08-31 laikotarpio 105,36 Eur pareigūnų pensijos permoką (VSDFV Utenos skyriaus Sprendimas);

12.10. susidariusią pareigūnų pensijos permoką išieškoti iš socialinio draudimo senatvės pensijos nepriemokos VSDFV Utenos skyrius neturėjo teisinio pagrindo;

12.11. VSDFV Vilniaus skyriaus sprendimo, kuriuo nuo 2018-01-01 Pareiškėjui perskaičiuotas senatvės pensijos dydis, data ir numeris buvo nurodyti atskirame lape (metaduomenų lentelėje), kuris jam buvo išsiųstas kartu su sprendimo nuorašu.

13. Pažymėtina, kad VSDFV ir jos padaliniai asmenų prašymus ir skundus nagrinėja vadovaudamiesi Viešojo administravimo įstatymu, taip pat patvirtintomis Taisyklėmis (pažymos

9.2, 9.4 punktai). Taisyklių 59 punkte (pažymos 9.4 punktas) nustatyta, kad asmenų prašymai, išskyrus asmenų prašymus, į kuriuos, nepažeidžiant asmens, kuris kreipiasi, kitų asmenų ar institucijos interesų, galima atsakyti tuoj pat, turi būti išnagrinėjami per 20 darbo dienų nuo jų užregistravimo VSDFV administravimo įstaigoje, jeigu specialūs teisės aktai nenustato kitokių prašymų nagrinėjimo terminų. Taisyklių 50 punkte nustatyta, kad, priėmus prašymą, asmens pageidavimu įteikiamas, o jeigu prašymas gautas paštu arba elektroniniais ryšiais, asmens pageidavimu per 3 darbo dienas nuo prašymo užregistravimo VSDFV administravimo įstaigoje išsiunčiama (pateikiama) Vyriausybės patvirtintų asmenų aptarnavimo taisyklių priede nustatytos formos pažyma apie priimtus dokumentus. Pažyma apie priimtus dokumentus siunčiama (pateikiama) vadovaujantis Taisyklių nuostatomis, reglamentuojančiomis atsakymų į prašymus (sprendimų) siuntimą (pateikimą) (pažymos 9.4 punktas). Taisyklių 75 punkte paaiškinta, kad atsakyme, kuriame nurodomos atsisakymo suteikti prašomą paslaugą, informaciją, priimti administracinį sprendimą priežastys, arba VSDFV administravimo įstaigos siunčiamame pranešime apie asmens prašymo nenagrinėjimo priežastis nurodoma tiksli atsakymo apskundimo tvarka ir institucijos (-ų) kuriai (-ioms) gali būti paduotas skundas, pavadinimas (-ai) ir adresas (-ai), taip pat terminas (-ai), per kurį (-iuos) gali būti pateiktas skundas.

Taip pat pažymėtina, kad viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi viešojo administravimo principais, kurių vienas yra išsamumo principas (pažymos 9.2 punktas). Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektas į prašymą arba skundą turi atsakyti aiškiai ir argumentuotai, nurodydamas visas prašymo arba skundo nagrinėjimui įtakos turėjusias aplinkybes ir konkrečias teisės aktų nuostatas, kuriomis rėmėsi vertindamas prašymo arba skundo turinį.

14. Tyrimo metu išnagrinėjus ir įvertinus surinktą informaciją, nustatytas faktines aplinkybes, konstatuotina, kad Pareiškėjo 2018-11-20 Skundas VSDFV gautas ir užregistruotas 2018-11-22. Pažyma Nr. (5.48)IP-414 apie priimtus dokumentus surašyta 2018-11-26 ir pateikta klaidingu el. paštu <...> [Pareiškėjo el. pašto adresas <...>], todėl Pareiškėjas pažymos negavo. Ši aplinkybė nustatyta nagrinėjant Pareiškėjo 2019-01-01 skundą. VSDFV 2019-02-07 raštu Nr. (6.5)I-850 Pareiškėjo buvo atsiprašyta dėl šios klaidos. Atkreiptinas dėmesys, kad VSDFV apskritai neturėjo pareigos pateikti Pareiškėjui pažymos apie priimtus dokumentus, kadangi 2018-11-20 Skunde Pareiškėjas nebuvo išreiškęs pageidavimo gauti pažymą apie priimtus dokumentus. Minėta, kad Taisyklių 50 punkte nustatyta, jog, priėmus prašymą, asmens pageidavimu įteikiamas, o jeigu prašymas gautas paštu arba elektroniniais ryšiais, asmens pageidavimu per 3 darbo dienas nuo prašymo užregistravimo VSDFV administravimo įstaigoje išsiunčiama (pateikiama) Vyriausybės patvirtintų asmenų aptarnavimo taisyklių priede nustatytos formos pažyma apie priimtus dokumentus.

15. Tyrimo metu nustatyta, kad VSDFV 2018-12-20 raštu Nr. (6.5)I-7736 pateikė atsakymą (sprendimą) į Pareiškėjo 2018-11-20 Skundą. Atsakymas (sprendimas) pateiktas per teisės aktuose nustatytą terminą (pažymos 9.4 punktas). Iš VSDFV 2018-12-20 rašto Nr. (6.5)I-7736 (sprendimo) turinio nustatyta, kad VSDFV įvertino VSDFV Utenos skyriaus Sprendimą ir nurodė, kad Sprendimu teisingai nustatyta 105,36 Eur pareigūnų pensijos permoka už 2018-01-01–2018-08-31 laikotarpį, išsamiai paaiškino, dėl kokių priežasčių susidarė pareigūnų pensijos permoka, taip pat ir tai, kad 2018 m. rugsėjo mėnesį jam buvo išmokėta senatvės pensijos nepriemoka už 2018-01-01–2018-08-31 laikotarpį, kuo vadovaujantis taip teigiama; kartu VSDFV rašte paaiškino (informaciją pateikdama kitu šriftu), kad VSDFV Utenos skyriaus prašymas grąžinti pareigūnų pensijos permoką (VSDFV Utenos skyriaus Sprendimas ir 2018-11-12 raštas Nr. (10.16)R3-32080) nėra privalomojo pobūdžio ir nesukelia Pareiškėjui jokių teisinių pasekmių, t. y., nesutikus grąžinti permoką, ji nebus iš jo išieškoma teismo tvarka. VSDFV 2018-12-20 raštu Nr. (6.5)I-7736 paaiškino VSDFV Utenos skyriaus ir VSDFV sprendimų apskundimo tvarką (nurodė institucijas, kurioms gali būti paduotas skundas, pavadinimus ir adresus, taip pat terminą, per kurį gali būti pateiktas skundas). Taigi, Pareiškėjas turėjo visas galimybes įstatymų nustatyta tvarka realizuoti

savo teisę į savo teisių ir teisėtų interesų gynybą, jeigu abejojo priimtų VSDFV sprendimų teisėtumu ir pagrįstumu.

16. Pareiškėjas su skundu Seimo kontrolieriui pateikė priedą – VSDFV Utenos skyriui adresuotą 2018 m. gruodžio 10 d. prašymą dėl nusavintos pareigūnų ir karių pensijos dalies gražinimo (pažymos 3.4 punktas). Šis prašymas yra be adresato (VSDFV Utenos skyriaus) gavimo žymos, todėl nėra duomenų, ar jis buvo pateiktas VSDFV Utenos skyriui ir / arba tikrai gautas ir nagrinėtas VSDFV Utenos skyriuje. VSDFV yra paaiškinusi, kad „Pareiškėjo 2018-12-10 ar 2018-12-20 prašymų VSDFV Utenos skyrius nėra gavęs“ (pažymos 8.7 punktas), todėl nėra pagrindo teigti, kad VSDFV Utenos skyrius nustatytais terminais ir tvarka yra nepateikęs atsakymo į Pareiškėjo 2018-12-20 kreipimąsi, kuris, be kita ko, yra analogiškas Pareiškėjo 2018-12-15 teiktam prašymui, į kurį buvo pateiktas VSDFV Utenos skyriaus atsakymas (2019-01-08 raštas Nr. (10.34)DV_S-656).

17. Iš VSDFV pateiktų dokumentų taip pat nustatyta, kad į Pareiškėjo 2019-01-01 skundą buvo atsakyta VSDFV 2019-02-07 raštu Nr. (6.5)I-850 (pažymos 7.2 punktas), o į 2018-12-15 prašymą atsakyta VSDFV Utenos skyriaus 2019-01-08 raštu Nr. (10.34)DV_S-656 (pažymos 7.4 punktas). Pažymėtina, kad atsakymai į šiuos Pareiškėjo kreipimusis buvo pateikti nustatytais terminais (pažymos 9.4 punktas).

Taigi VSDF ir VSDF Uteno skyriaus atsakymai į kitus Pareiškėjo kreipimusis pateikti nustatytais terminais ir tvarka, kitų pažeidimų, galimai padarytų nagrinėjant kreipimusis, nenustatyta.

18. Pažymėtina, kad Seimo kontrolieriai tiria pareiškėjų skundus dėl pareigūnų biurokratizmo, taip pat ir piktnaudžiavimo viešojo administravimo srityje. Pareigūnų biurokratizmas – nereikalingų arba išgalvotų formalumų laikymasis, nepagrįstas atsisakymas spręsti pareigūno kompetencijai priklausančius klausimus, sprendimų priėmimo ar pareigų atlikimo vilkinimas, taip pat kai nevykdomi arba blogai vykdomi įstatymai ar kiti teisės aktai (pažymos 9.1 punktas).

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, bei į aplinkybę, kad skundo tyrimo metu Seimo kontrolierius nenustatė Pareiškėjo teisių ir laisvių pažeidimo, VSDFV ir jos padaliniui Utenos skyriui nagrinėjant Pareiškėjo kreipimusis, teikiant atsakymus į kreipimusis dėl senatvės pensijos ir pareigūnų pensijos apskaičiavimo, išmokėjimo ir prašymo sugrąžinti permoką, be kita ko, VSDFV Utenos skyriaus Sprendimas jokių neigiamų pasekmių Pareiškėjo teisėms ir pareigoms nesukėlė, Pareiškėjui buvo paaiškinta VSDFV sprendimų apskundimo tvarka, skundas atmestinas.

19. Pabrėžtina, kad valdžios institucijos, siekdamos įgyvendinti gero viešojo administravimo principą, užtikrinti žmogaus teisių ir laisvių bei privataus asmens, kaip silpnesnės santykio su viešąja administracija šalies, apsaugą, privalo bet kurioje situacijoje vadovautis fundamentaliais protingumo, teisingumo, sąžiningumo principais, o sprendimų priėmimo metu atsižvelgti į susiklosčiusių faktinių aplinkybių visumą (pažymos 9.7 punktas). Taigi valstybės (savivaldybės) institucijoms, įstaigoms, pareigūnams ir kitiems atitinkamus įgaliojimus turintiems asmenims kyla pareiga vadovautis Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatyme įtvirtintais gero viešojo administravimo, objektyvumo, proporcingumo, nepiktnaudžiavimo valdžia principais (pažymos 9.2 punktas). Pabrėžtina ir tai, kad atsakingo valdymo (gero viešojo administravimo) principas Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo yra pripažintas koordinuojančio ir determinuojančio konstitucinio teisinės valstybės principo dalimi, viena iš Lietuvos Respublikos Konstitucijos saugomų ir ginamų vertybių (pažymos 9.8 punktas).

20. Atsižvelgiant į tai, kad skundžiamos institucijos Pareiškėjo skundą išnagrinėjo iš esmės ir pateikė atsakymus laikantis teisės aktų nustatytą reikalavimų bei Seimo kontrolierius nenustatė

šiais aspektais padaryto Pareiškėjo teisių ir laisvių pažeidimo viešojo administravimo srityje, tačiau įvertinęs VSDFV pateiktą informaciją (pažymos 8.3, 8.4 punktai), susijusią su Valstybinių pensijų įstatymo nuostatų įgyvendinimu, taip pat išvelgdamas tarp VSDFV padalinių (Utenos skyriaus ir Vilniaus skyriaus) vidinio komunikavimo galimas problemas bei siekdamas, kad VSDFV veikla būtų aiškesnė ir būtų atkreiptas dėmesys į gero viešojo administravimo principo svarbą, sprendžia, jog dėl minėtų problemų tikslinga kreiptis į Socialinės apsaugos ir darbo ministeriją, formuojančią valstybės politiką valstybinių ir socialinio draudimo pensijų srityje, kuriai yra pavaldi VSDFV.

SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAS

21. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 2 punktu, atsižvelgdamas į tyrimo metu nustatytas aplinkybes, teisinį reglamentavimą, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius nusprendžia X skundą dėl Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Utenos skyriaus ir Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos pareigūnų veiksmų (neveikimo), susijusių su Pareiškėjo kreipimusi registracija, jų nagrinėjimu, priimtais sprendimais dėl senatvės pensijos bei pareigūnų ir karių valstybinės pensijos apskaičiavimo, išmokėjimo ir Pareiškėjui pateiktu prašymu grąžinti jam išmokėtą permoką, atmesti.

SEIMO KONTROLIERIAUS REKOMENDACIJOS

22. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsniu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijai rekomenduoja:

22.1. pateikti informaciją, susijusią su VSDFV teiktu siūlymu inicijuoti Valstybinių pensijų įstatymo 3 straipsnio 4 dalies pataisas, informuoti, kokių priemonių buvo imtasi, jeigu nebuvo – paaiškinti to priežastis ir, esant pagrindui, jų imtis; paaiškinti, kaip šiandien yra sprendžiamas pareigūnų pensijų permokos klausimas;

22.2. įvertinti VSDFV padalinių vidinį komunikavimą renkant bei vertinant informaciją ir priimant administracinius sprendimus to paties asmens atžvilgiu; imtis priemonių, kad ateityje nesikartotų atvejai, kai VSDFV padaliniai dėl tarpusavio komunikacijos stokos priima skirtingo turinio administracinius sprendimus dėl to paties asmens.

Apie rekomendacijų nagrinėjimo rezultatus prašytume pranešti Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta tvarka, t. y., **ne vėliau kaip per 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos.**

Seimo kontrolierius

Augustinas Normantas